

Ewelina Saczuk, Janusz Leszek Sokół
Koło Naukowe Studentów Turystyki i Rekreacji
Państwowa Szkoła Wyższa im. Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

FUNKCJONOWANIE GOSPODARSTW AGROTURYSTYCZNYCH W POWIECIE BIALSKIM W CZASIE PANDEMII COVID-19

Streszczenie

Za cel pracy przyjęto analizę funkcjonowania gospodarstw agroturystycznych w powiecie bialskim w okresie pandemii COVID-19.

W powiecie bialskim, przed 2020 rokiem było 31 gospodarstw agroturystycznych. Do wszystkich z nich wysłano autorski kwestionariusz ankietowy, zawierający pytania dotyczące ich działalności w tym szczególnym okresie. Na pytania ankietowe odpowiedziało jedynie 7 właścicieli gospodarstw agroturystycznych. Z powodu występującej w 2020 roku pandemii COVID-19, analizowane w badaniach gospodarstwa prowadziły swoją działalność turystyczną w reżimie zastrzeżeń sanitarnych wprowadzonych przez rząd Polski. Wpłynęło to na zmniejszenie liczby gości w tych obiektach i spowodowało znaczny spadek dochodów ich właścicieli względem 2019 roku. Należy przy tym dodać, że gospodarstwa te nie otrzymały żadnego wsparcia finansowego ze strony Państwa. Jedynie niektóre jednostki gminnego samorządu terytorialnego udzieliły niewielkiego wsparcia obiektom działającym na ich terenie.

Słowa kluczowe: gospodarstwa agroturystyczne, COVID-19, powiat bialski

Wstęp

Współczesny człowiek w życiu codziennym posiada coraz więcej czasu wolnego, który w znacznym stopniu przeznaczany jest na odpoczynek. Dni wolne od pracy, zajęć szkolnych czy studiów sprzyjają do różnego rodzaju wyjazdów turystycznych. Wówczas występuje zjawisko przestrzennego przemieszczania się ludzi. Związane jest ono z dobrowolną zmianą miejsca pobytu. A zatem „turystyka obejmuje ogół czynności osób, które podróżują i przebywają w celach wypoczynkowych, służbowych lub innych nie dłużej niż rok bez przerwy poza swoim codziennym otoczeniem” (Bączek, 2009). Turystykę można także rozpatrywać z punktu widzenia ekonomicznego (Gaworecki, 2003), społecznego (Jakowski, 2006), a także traktować ją jako zjawisko psychologiczne (Kurek, 2007).

Powiat bialski jest obszarem atrakcyjnym turystycznie. Do urokliwych miejsc należą tu wspaniałe krajobrazowo tereny z licznymi lasami, w których usytuowane są rezerwaty przyrody oraz liczne pomniki przyrody (<https://biala-podlaska.lublin.lasy.gov.pl/rezerwaty-przyrody#.X9p-qRZCc2w>). Żyli tu ludzie

o odmiennej kulturze i religii. Stąd na tych terenach można spotkać unikalne w skali kraju obiekty sakralne i miejsca kultu wyznawców religii rzymskokatolickiej, unickiej oraz prawosławia co opisała Zwolińska-Ligaj (2003). Wśród pejzaży południowego Podlasia można zaobserwować dwory i pałace oraz szereg innych obiektów architektury. Są one zazwyczaj ukryte w zieleni parków, wpisanych w otaczający krajobraz. Walory przyrodnicze, kulturowe (antropogeniczne), zabytki sakralne oraz zespoły dworskie i pałacowe powiatu bialskiego opisali między innymi: Jodłowski (2002), Zubkowicz i inni (2008) Szot-Gabryś (2018). Opracowania poświęcone charakterystyce tych terenów można także spotkać w pracy „Ziemia Bialska najciekawsze zabytki i miejsca” wydanej przez Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej w 2006 roku oraz na stronach internetowych powiatu bialskiego (https://pl.wikipedia.org/wiki/Powiat_bialski).

Powiat ten jest doskonałym miejscem do prowadzenia różnego rodzaju turystyki. Jego położenie, usytuowane przy wschodniej granicy Polski wzdłuż międzynarodowej magistrali kolejowej oraz trasy samochodowej A 2 sprzyja tranzytowi i tym samym turystyce.

Do obsługi turystycznej w powiecie bialskim służy odpowiednia baza noclegowo – gastronomiczna. Baza ta znajduje swe miejsce nie tylko w działalności hotelarskiej ale też i w wielu gospodarstwach agroturystycznych (GUS 2008). Jednakże w 2020 roku nastąpiło szereg zmian w jej funkcjonowaniu. Powodem tych zmian była pandemia COVID-19, która objęła swym zasięgiem wiele krajów Europy i świata, w tym Polski. Za początek przeciwdziałaniu pandemii w naszym kraju można uznać Ustawę z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U.2020 poz.374).

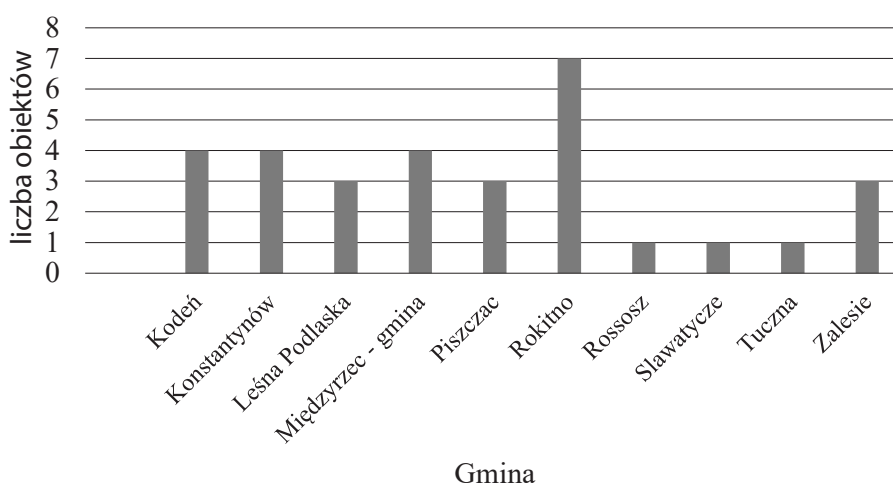
Nastąpiły zmiany w funkcjonowaniu bazy noclegowej i gastronomicznej. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 2020 r. (Dz. U. 2020 poz. 577), na terenie Rzeczypospolitej Polskiej zamknięto hotele oraz inne obiekty noclegowe, które działają na zasadzie wynajmu. W kolejnych miesiącach roku następowało bądź to „odmrażanie” branży turystycznej, bądź też (wraz ze zwiększającą się liczbą zakażeń i zgonów spowodowanych wirusem SARS-CoV-2) – ograniczanie działalności. Tego rodzaju zmiany nie pozostały bez wpływu na działalność obiektów noclegowych i gastronomicznych, a zwłaszcza na wielkość ich dochodów w 2020 roku.

Za cel główny prezentowanej pracy przyjęto analizę funkcjonowania gospodarstw agroturystycznych w powiecie bialskim w okresie pandemii COVID-19.

Material i metody badań

Terenem badań objętych w pracy jest powiat bialski, w skład którego wchodzi 17 gmin wiejskich i 2 miasta. Znajduje się tu 340 wsi, z których 328 jest na prawach sołectw. Materiał badań stanowi 31 czynnych gospodarstw agroturystycznych, funkcjonujących przed 2020 rokiem. Stan bazy agroturystycznej funkcjonującej w powiecie bialskim przed 2020 rokiem, stanowiący punkt odniesienia do dalszej analizy, przyjęto na podstawie dokumentów Starostwa Powiatowego (Głowińska 2018) oraz Raportów Centralnej Ewidencji i Wykazów w Turystyce (CEOTiPT) (<https://turystyka.gov.pl/cwoh/raporty>).

Te 31 gospodarstw agroturystycznych, prowadzące całoroczne usługi, zlokalizowane były na terenie 10 gmin (ryc. 1). Najwięcej odnotowano ich w gminie Rokitno (7) oraz gminach Konstantynów (5), Kodeń (4) i Międzyrzec Podlaski – gmina (4), najmniej zaś w gminach Rossosz (1), Sławatycze (1) i Tucznia (1). W 9 z opisywanych gmin nie odnotowano gospodarstw agroturystycznych.

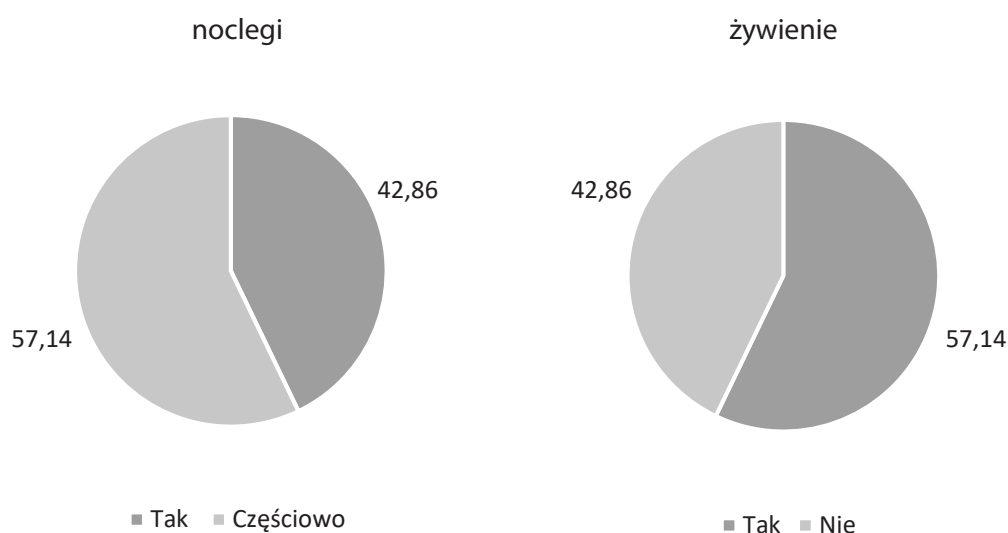
Ryc. 1. Liczba gospodarstw agroturystycznych w powiecie bialskim przed 2020 rokiem z uwzględnieniem gmin
Źródło: badania własne.

Badania empiryczne przeprowadzono stosując metodę sondażu diagnostycznego. Technika zastosowaną w pracy była ankieta, a narzędziem badawczym – autorski kwestionariusz ankiety. Kwestionariusz przesłano (styczeń-luty 2021r.) pocztą elektroniczną do 24 gospodarstw agroturystycznych. Do pozostałych 7 gospodarstw agroturystycznych kwestionariusz ankietowy wysłano listownie „Pocztą Polską”.

Ankiety wypełniło tylko 7 właścicieli gospodarstw agroturystycznych na ich ogólną liczbę 31. Od kolejnych 7 właścicieli uzyskano jedynie informację, że w 2020 roku obiekty ich nie funkcjonowały.

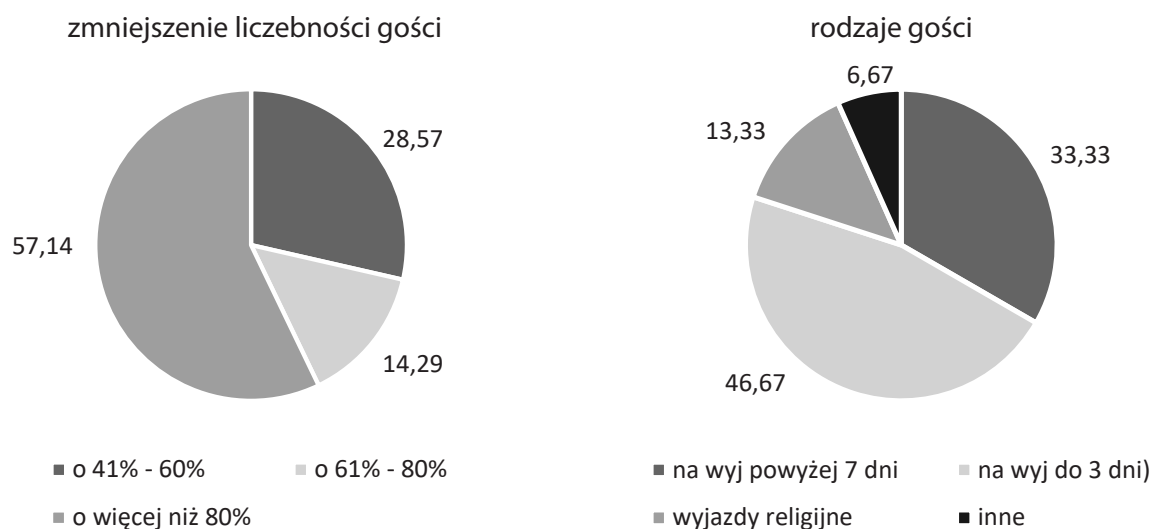
Wyniki badań

Ograniczenia jakie powszechnie obserwowano w kraju w funkcjonowaniu obiektów hotelarsko-gastronomicznych podczas pandemii COVID-19 dotyczyły, jak się okazało, także gospodarstw agroturystycznych (ryc. 2). Ich właściciele odpowiadając w badaniu na pytanie „Czy w 2020 r. – roku pandemii COVID-19 prowadzili działalność usługową w swoim obiekcie?”, w 57,14% stwierdzili, że taką działalność prowadzili tylko „częściowo”, a pozostali (42,86%) – „przez cały rok”. Należy przy tym podkreślić (o czym wcześniej wspomniano) iż 7 gospodarstw nie prowadziło w ogóle działalności w 2020 r.

Ryc. 2. Decyzje o okresowym zamknięciu działalności noclegowej i żywieniowej w gospodarstwach agroturystycznych w 2020 roku
Źródło: badania własne.

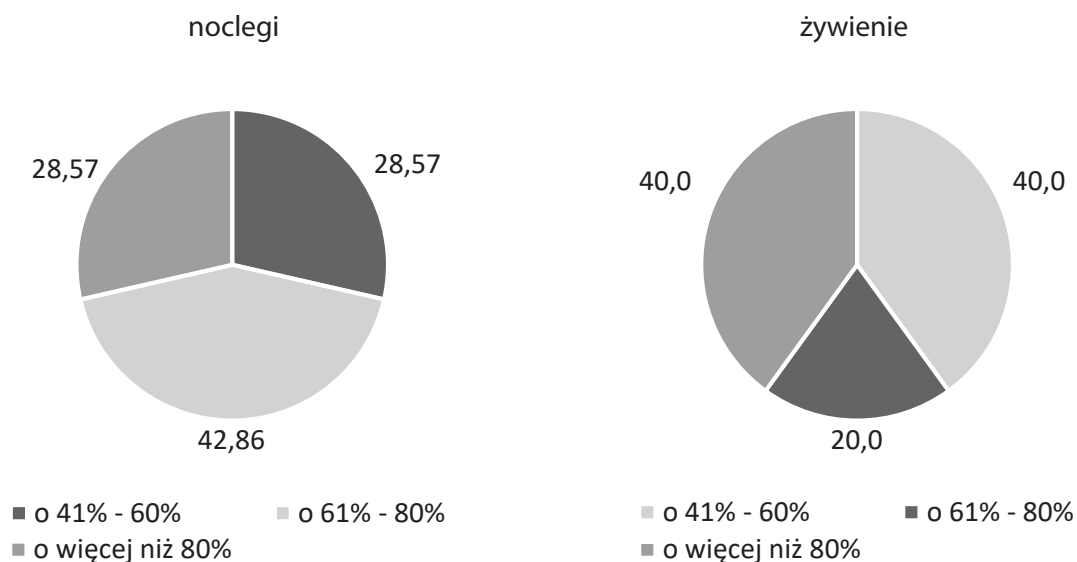
Z powodu pandemii COVID-19 w roku 2020 zmniejszyła się liczba gości w gospodarstwach względem roku poprzedniego (ryc. 3). W większości z nich (57,14%), zmniejszenie liczby turystów odnotowano o więcej niż 80%. Należy podkreślić, iż w roku pandemii, najczęściej agroturystów (46,67%) korzystało z wyjazdów weekendowych – do 3 dni (ryc. 3).

Ryc. 3. Procent zmniejszenia się liczebności gości w obiektach turystycznych w odniesieniu do roku poprzedzającego pandemię oraz rodzaje gości

Źródło: badania własne.

Mniejsza liczba gości odwiedzających gospodarstwa agroturystyczne powiatu bialskiego nie pozostała bez wpływu na dochody tych obiektów w 2020 roku. Aż w 42,86% z nich odnotowano mniejsze zyski za noclegi o 61% do 80%, a w 28,57% o więcej niż 80% (ryc. 4). Podobnie, te mniejsze zyski stwierdzono z tytułu zmniejszenia dochodów z żywienia gości (ryc. 4). Otóż aż w 40% tych obiektów spadek dochodów w 2020 roku wyniósł więcej niż 80%.

Ryc. 4. Spadek dochodów (w %) gospodarstw agroturystycznych w obiektach noclegowych i żywienia w 2020 roku względem dochodów z 2019 roku

Źródło: badania własne.

Na pytanie: „Czy z powodu pandemii COVID-19 zmniejszono zatrudnienie w obiekcie?”, uzyskano powszechną odpowiedź „nie”. Jest to zrozumiałe, jeśli przyjmiemy, że w obiektach tych pracują praktycznie sami członkowie danej rodziny.

Większość właścicieli opisywanych obiektów nie prowadziło działalności reklamowej, uznając pewnie położenie gospodarstwa za „swoistą reklamę”. Należy jednakże podkreślić iż 57,14% gospodarstw agroturystycznych w 2020 roku nie podjęło żadnych działań marketingowych w celu promocji swego obiektu noclegowego. Takie próby podjęło jedynie 42,86% obiektów agroturystycznych (ryc. 5).

Ryc. 5. Działania marketingowe podejmowane w celu promocji obiektu noclegowego w 2020 r.
Źródło: badania własne.

W związku z pandemią koronawirusa wprowadzone przez rząd polski rozwiązania pomocowe dla branży noclegowo-gastronomicznej, nie uwzględniały gospodarstw agroturystycznych. Natomiast ze strony niektórych władz samorządowych gminy, zostały podjęte działania wspierające bazę noclegowo-gastronomiczną działającą na jej terenie. Taką pomocą objęto około 15% gospodarstw agroturystycznych. Były to głównie zwolnienia lub odroczenia płatności podatków oraz informacje i pomoc w pozyskiwaniu innych środków finansowych.

Podsumowanie

W czasie pandemii COVID-19 znacznie zmniejszyła się liczba gości w obiektach agroturystycznych, co nie pozostało bez wpływu na istotne zmniejszenie dochodów tych obiektów w 2020 roku.

Można przypuszczać, że na ograniczenie ruchu turystycznego w powiecie bialskim, poza restrykcjami rządowymi dotyczącymi bezpośrednio te podmioty, miał też wpływ szereg czynników wtórnych. Do nich zaliczyć można:

- zawieszenie organizacji imprez rekreacyjnych przez inne podmioty turystyczne, jak: „*Podlaski Jarmark Folkloru*”, „*Biesiada Nadbużańska*”, „*Festyn nad Krzną i Bugiem*” i inne,
- znaczne ograniczenie w pielgrzymowaniu do podlaskich sanktuariów w Leśnej Podlaskiej, Kodniu, Pratulinie oraz Jabłecznej,
- ograniczenia w uczestniczeniu w ważnym wydarzeniu na Podlasiu, jakim jest co roczna aukcja koni arabskich „*Pride of Poland*”.

W czasie pandemii COVID-19, wprowadzając ograniczenia w funkcjonowaniu branży hotelarskiej i gastronomicznej, rząd wprowadził rozwiązania pomocowe dla tych firm. Należy jednakże podkreślić, iż owe rozwiązania nie objęły gospodarstw agroturystycznych, co wydaje się być krzywdzące dla właścicieli tych podmiotów.

Niektóre władze samorządowe gmin same podjęły działania wspierające bazy noclegowo-gastronomiczną działającą na ich terenie, zwalniając na przykład lub odraczając płatności podatków. Podjęły także działania informacyjne skierowane do właścicieli obiektów turystycznych w celu pozyskiwania innych środków finansowych. Należy jednak zaznaczyć, iż był to niewielki odsetek samorządów, a i okazana przez nie pomoc była niewystarczająca.

Piśmiennictwo

1. Bączek, J. (2009). *Animacja czasu wolnego w turystyce*. Wydawnictwa Stageman, Warszawa, s. 261.
2. Gaworecki, W. (2003). *Turystyka*. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa, s. 438.
3. Głowińska, E. (2018b). *Gospodarstwa agroturystyczne w powiecie bialskim w 2018 roku*. Starostwo Powiatu Bialskiego – Wydział Spraw Społecznych. Sport, Turystyka, Zdrowie. Materiały własne, Maszynopis.
4. GUS (2008). *Rodzaje obiektów zbiorowego zakwaterowania*. www.turystyka24h.pl.
5. <https://turystyka.gov.pl/cwoh/raporty>.
6. Jackowski, A., red. (2006). *Encyklopedia szkolna. Geografia*. Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków, s. 720.
7. Jodłowski, A. (2002). *Dzieje obiektów zabytkowych w wybranych miejscowościach północno-wschodniej części woj. lubelskiego*. Biała Podlaska.
8. Kurek, J., red. (2007). *Turystyka*. W. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, s. 326.
9. Szot-Gabryś, T. Red (2018). *Strategia rozwoju powiatu bialskiego na lata 2018 – 2026*. Załącznik do Uchwały Nr VI/ 38/2018. Starostwo Powiatu Bialskiego.

10. *Ziemia Bialska najciekawsze zabytki i miejsca* (2006). Starostwo Powiatowe, Biała Podlaska.
11. Zubkowicz, R., Vertowa, E., Pańko, A., Abramczuk, A. (2008). *Biała Podlaska – Brześć Nieodkryty Wschód*. Małopolska Poligrafia, Kraków, s. 188.
12. Zwolińska-Ligaj, M. (2003). *Zabytkowe budownictwo sakralne na szlakach turystycznych parku krajobrazowego „Podlaski Przełom Bugu”*. (w:) *Turystyka a religia*, red. J. Bergier, J. Żbikowski, Biała Podlaska.

Strony internetowe

13. Powiat bialski https://pl.wikipedia.org/wiki/Powiat_bialski [dzień dostępu: 18.11.2020 r.].
14. Raporty Centralnej Ewidencji i Wykazów w Turystyce. (CEOTiPT).
15. <https://turystyka.gov.pl/cwoh/raporty>. [dzień dostępu: 23.11.2020 r.].
16. Rezerwaty przyrody w powiecie bialskim. <https://bialapodlaska.lublin.lasy.gov.pl/rezerwaty-przyrody#.X9p-qRZCc2w> [dzień dostępu: 20.11.2020 r.].

Ustawy i Rozporządzenia Rady Ministrów

17. Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2020, poz. 374).
18. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020, poz. 577).

Liczba znaków ze spacjami: 13 542 + grafika